

KONFERENSIYALAR COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**XIX RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

OKTYABR, 2026

ISSN 3093-8791

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.com>

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XIX Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 19-son (13-oktyabr, 2026-yil).– 191 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 9-oktyabr

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi XIX Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2026-yil

© Mualliflar jamoasi, 2026-yil

YURIDIK FANLARI

RAQAMLI PLATFORMALARNING MUALLIFLIK HUQUQI OBYEKTLARINI TIJORATLASHTIRISHDAGI FUQAROLIK-HUQUQIY MAQOMI

Aminova Maftuna Madiyor qizi

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti

Huquq kafedrası o'qituvchisi, TDYU mustaqil izlanuvchisi

Email: m.madiyorovna@gmail.com

Annotatsiya. Tezisda raqamli platformalarning mualliflik huquqi obyektlarini tijoratlashtirishdagi fuqarolik-huquqiy maqomi O'zbekiston qonunchiligi, Oliy sud Plenumi qarori va milliy olimlarning ilmiy ishlari asosida tahlil qilingan. Platformalar bajaradigan funksiyasiga ko'ra litsenziat, tijorat vositachisi va texnik vositachiga ajratilib, ularning maqomini qonunda belgilash bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: raqamli platforma, mualliflik huquqi, tijoratlashtirish, litsenziya shartnomasi, axborot vositachisi, mutlaq huquq, fuqarolik-huquqiy javobgarlik, kreativ iqtisodiyot.

THE CIVIL-LAW STATUS OF DIGITAL PLATFORMS IN THE COMMERCIALIZATION OF COPYRIGHTED WORKS

Aminova Maftuna Madiyor qizi

Lecturer, Department of Law,

Urgench State University named after Abu Rayhan Beruni;

Independent Researcher at Tashkent State University of Law (TSUL)

Annotation. The abstract analyzes the civil law status of digital platforms in the commercialization of copyright objects on the basis of the legislation of Uzbekistan, the resolution of the Plenum of the Supreme Court and the works of national scholars. Depending on their functions, platforms are classified as licensees, commercial intermediaries and technical intermediaries, and proposals are made to define their status in law.

Keywords: digital platform, copyright, commercialization, license agreement, information intermediary, exclusive right, civil liability, creative economy.

DOI: <https://doi.org/10.47390/ymdif-y2026v2i19/n31>

Bugungi kunda musiqa, film, kitob va kompyuter dasturlari kabi mualliflik huquqi obyektlari asosan raqamli platformalar – striming xizmatlari, videoxostinglar, elektron kitob va ilova do'konlari orqali tijoratlashtirilmoqda. Platforma muallif va iste'molchi o'rtasidagi asosiy bo'g'inga aylangani sababli asardan foydalanishga kim ruxsat olishi, mualliflik haqini kim to'lashi va huquq buzilganda kim javob berishi uning fuqarolik-huquqiy maqomiga bog'liq bo'lib qolmoqda.

Raqamli muhitda mualliflik huquqini himoya qilish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. 2024-yil 3-oktabrdagi O'RQ-970-son "Kreativ iqtisodiyot to'g'risida"gi Qonunning 9-moddasida "Kreativ mahsulot intellektual va ijodiy faoliyat natijasidir hamda u qonunchilikka muvofiq muhofaza qilinadi" deb mustahkamlangan [3]. Vazirlar Mahkamasining 2026-yil 3-martdagi 90-son qarori 1-ilovasida esa "adolatli monetizatsiya mexanizmlarini takomillashtirish hamda shu orqali intellektual mulk, shuningdek, mualliflik huquqlarini himoya qilish yuzasidan takliflar ishlab chiqish" vazifasi belgilangan [4].

Shunga qaramay, milliy qonunchilikda raqamli platformaning mualliflik huquqi munosabatlaridagi maqomi alohida belgilanmagan. Tезisning maqsadi – platformalarning fuqarolik-huquqiy maqomini ular bajaradigan funksiyaga qarab aniqlash va qonunchilikni takomillashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqishdan iborat.

Asosiy qism

Fuqarolik kodeksining (bundan buyon – FK) 1034-moddasiga ko'ra, "huquq egasiga mutlaq huquq asosida tegishli bo'lgan intellektual mulk obyektlaridan boshqa shaxslarning foydalanishiga faqat huquq egasining ruxsati bilan yo'l qo'yiladi" [5]. "Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to'g'risida"gi Qonunning (bundan buyon – Qonun) 3-moddasida asarlarni simli yoki simsiz aloqa vositalari orqali shunday taqdim etish nazarda tutilganki, bunda foydalanuvchilar asarga o'z tanloviga ko'ra istalgan joyda va istalgan vaqtda kirish imkoniyatiga ega bo'ladi [6]. Aynan shu usul platformalar faoliyatining huquqiy asosini tashkil etadi. Demak, asarni ommaga taqdim etayotgan platforma litsenziya shartnomasi (FK 1036-modda) yoki mualliflik shartnomasi (Qonunning 38–42-moddalari) asosida harakat qilishi lozim. Oliy sud Plenumining 2023-yil 23-iyundagi 19-son qarorida ham litsenziya shartnomasi hamda intellektual mulk obyektlariga bo'lgan huquqni to'liq yoki qisman o'tkazish haqidagi shartnomadan kelib chiqadigan nizolarni ko'rib chiqish masalalariga to'xtalib o'tilgan [7].

Biroq Qonun tarkibida raqamli platforma yoki axborot vositachisining maqomini belgilovchi alohida modda mavjud emas [6]. "Elektron tijorat to'g'risida"gi Qonunning 3-moddasida "elektron tijorat operatori" va "elektron savdo maydonchasining operatori" tushunchalari berilgan, 12-moddasida esa elektron tijorat operatori unga topshirilayotgan elektron hujjatlar va elektron xabarlarining mazmuni bilan bog'liq huquqiy oqibatlar uchun javobgar bo'lmasligi belgilangan [8]. Ammo bu norma elektron tijorat hujjatlari va xabarlariga taalluqli bo'lib, mualliflik huquqi obyektlaridan foydalanish munosabatlarini bevosita tartibga solmaydi. J.M. Yusupov to'g'ri ta'kidlaganidek, "hozirgi vaqtda internet-provayderlar va internet-kompaniyalarning javobgarligi masalasi faqat sud jarayonlarida hal qilinmoqda" [9, 14-b.]. Sh.A. Xo'jayev ham ijtimoiy tarmoqlarda platforma ma'muriyati va foydalanuvchilar o'rtasidagi munosabatlarni, shu jumladan foydalanuvchi kelishuvlarining mualliflik huquqiga oid shartlarini tartibga solish zarurligini qayd etadi [10].

Fikrimizcha, platformaning fuqarolik-huquqiy maqomini uning kontentga nisbatan bajaradigan funksiyasiga qarab aniqlash maqsadga muvofiq. Shu nuqtai nazardan platformalarni uch guruhga ajratish mumkin.

Birinchi guruh – litsenziat (foydalanuvchi) sifatidagi platformalar. Agar platforma kontentni o'zi tanlab, katalog shakllantirib, ommaga taqdim etsa (masalan, musiqa va film striming xizmatlari), u Qonun ma'nosida asardan foydalanuvchi hisoblanadi. Bunday platforma huquq egasi yoki mulkiy huquqlarni jamoaviy boshqaruvchi tashkilot bilan litsenziya shartnomasi tuzishi va haq to'lashi shart. Ruxsatsiz foydalanganda u bevosita javob beradi: FKning 1040-moddasiga ko'ra mutlaq huquqlar Kodeksning 11-moddasida nazarda tutilgan usullar bilan himoya qilinadi [5], Qonunning 65-moddasi esa zarar o'rniga bazaviy hisoblash miqdorining yigirma baravaridan ming baravarigacha kompensatsiya undirish imkonini beradi [11]. I.B. Yakubova qayd etganidek, "raqamli interaktiv tarmoqlar sharoitida, masalan, Internetda har bir huquq egasi va har bir foydalanuvchi o'rtasida individual shartnomalar tuzish deyarli mumkin emas" [12, 24-b.]. Shu sababli bu guruhdagi platformalar bilan munosabatlarda jamoaviy boshqaruv tashkilotlarining roli ortadi.

Ikkinchi guruh – tijorat vositachisi sifatidagi platformalar. Agar platforma muallif yoki huquq egasining topshirig'iga ko'ra uning asarlarini sotsa yoki tarqatsa (masalan, elektron kitob va ilova do'konlari), munosabatlarni FKdagi topshiriq yoki komissiya shartnomalari konstruksiyalari orqali malakalash mumkin. Bunda platformaning vositachilik haqi va huquq egasiga o'tkaziladigan daromad ulushi shartnomada aniq belgilanishi lozim.

Uchinchi guruh – texnik vositachi sifatidagi platformalar. Agar kontentni foydalanuvchilarning o'zlari joylashtirsa va platforma faqat texnik imkoniyat yaratsa (masalan, videoxostinglar va ijtimoiy tarmoqlar), u asardan o'zi foydalanmaydi. Biroq maxsus norma yo'qligi sababli bunday platformaning javobgarligi har bir holatda umumiy qoidalar asosida sud tomonidan hal etiladi, bu esa huquq egalari uchun ham, platformalar uchun ham huquqiy noaniqlik tug'diradi.

Xulosa

Tadqiqot natijasida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1. Qonunning 3-moddasiga "axborot vositachisi (raqamli platforma)" tushunchasini kiritish.

2. Platformaning maqomini uning funksiyasiga qarab belgilash: kontentni o'zi tanlaydigan va ommaga taqdim etadigan platforma asardan foydalanuvchi, foydalanuvchilar joylashtirgan kontentni saqlaydigan platforma esa axborot vositachisi deb e'tirof etilishi lozim.

3. Axborot vositachisining javobgarlikdan ozod bo'lish shartlarini Qonunda belgilash: huquqbuzarlik haqida bilmagan bo'lsa va huquq egasining asosli xabarnomasini olgach, tegishli kontentni zudlik bilan olib tashlasa yoki unga kirishni cheklasa.

4. Raqamli platformalarning huquq egalriga asardan foydalanish hajmi va undan olingan daromad to'g'risida axborot berish majburiyatini belgilash. Bu Vazirlar Mahkamasining 90-son qarorida nazarda tutilgan adolatli monetizatsiya mexanizmlarini takomillashtirish vazifasini amalga oshirishga xizmat qiladi.

Ushbu takliflarning amalga oshirilishi raqamli platformalar orqali mualliflik huquqi obyektlarini tijoratlashtirishning huquqiy asosini mustahkamlaydi va huquq egalari hamda platformalar o'rtasidagi munosabatlarda huquqiy aniqlikni ta'minlaydi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. 3. O'zbekiston Respublikasining 2024-yil 3-oktabrdagi O'RQ-970-son «Kreativ iqtisodiyot to'g'risida»gi Qonuni // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – URL: <https://lex.uz/docs/7129258>
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2026-yil 3-martdagi 90-son «Kreativ iqtisodiyot sohasidagi ayrim normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida»gi Qarori // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – URL: <https://lex.uz/docs/8070114>
3. O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi (ikkinchi qism). 1996-yil 29-avgust // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – URL: <https://lex.uz/docs/180552>
4. O'zbekiston Respublikasining 2006-yil 20-iyuldagi O'RQ-42-son «Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to'g'risida»gi Qonuni // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – URL: <https://lex.uz/docs/1022944>
5. O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2023-yil 23-iyundagi 19-son «Intellectual mulkka oid ishlarni ko'rib chiqishning ayrim masalalari to'g'risida»gi Qarori // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – URL: <https://lex.uz/docs/6522606>

6. O'zbekiston Respublikasining 2022-yil 29-sentabrdagi O'RQ-792-son «Elektron tijorat to'g'risida»gi Qonuni // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – URL: <https://lex.uz/docs/6213382>
7. Yusupov J.M. Plagiatga qarshi kurashning fuqarolik-huquqiy shakllari va vositalari : yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. – Toshkent : TDYU, 2023.
8. Xo'jayev Sh.A. Ijtimoiy tarmoqlarda mualliflik huquqini himoya qilishning o'ziga xos jihatlari // Yuridik fanlar axborotnomasi. – 2023. – № 2.
9. O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 20-avgustdagi O'RQ-709-son «Intellectual mulk obyektlarini huquqiy muhofaza qilish yanada takomillashtirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida»gi Qonuni // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – URL: <https://lex.uz/docs/5592857>
10. Yakubova I.B. Mualliflik huquqida mulkiy huquqlarni jamoaviy boshqarishni takomillashtirish : yuridik fanlar doktori (DSc) dissertatsiyasi avtoreferati. – Toshkent : TDYU, 2023.

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**XIX RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
MATERIALLARI**
2026-yil, oktyabr

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XIX Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 19-son (13-oktyabr, 2026-yil). – 191 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 9-oktyabr.

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2026-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2026-yil.